

اسلام، علم، مسلمانان و فناوری

دکتر سید حسین نصر

در گفتگو با

دکتر مظفر اقبال

ترجمه

سید امیر حسین اصغری

انتشارات اطلاعات

تهران - ۱۳۹۰

Seyyed Hossein, Nasr

سرشناسه: نصر، حسین، ۱۳۱۲ -
عنوان و نام پدیدآور: اسلام، علم، مسلمانان و فناوری / سید حسین نصر؛ در گفتگو با مظفر اقبال؛ ترجمه
امیر حسین اصغری
مشخصات نشر: تهران: اطلاعات، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری: ۱۹۸ ص.
شابک: 978-964-423-854-3

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس
موضوع: نصر، حسین، ۱۳۱۲ - - مصاحبه‌ها
موضوع: اسلام و علوم
موضوع: علوم - کشورهای اسلامی
شناسه افزوده: اقبال، مظفر، ۱۹۵۴ - م.
شناسه افزوده: Iqbal, Muzaffar
شناسه افزوده: اصغری، امیر حسین، ۱۳۵۳ - ، مترجم
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۰ ن ۶۱۶ / ۵ BP ۲۳۲
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ / ۴۸۵
شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۸۸۸۵۷

انتشارات اطلاعات
تهران: خیابان میرداماد، خیابان نفت جنوبی، روزنامه اطلاعات، شماره پستی ۱۵۳۹۵۳۱۱
تلفن: ۲۹۹۹۳۲۵۵۶
فروشگاه مرکزی: بزرگراه حقانی، روبروی ایستگاه مترو، ساختمان روزنامه اطلاعات، تلفن: ۲۹۹۳۶۸۶
فروشگاه شماره ۱: خیابان انقلاب اسلامی، روبروی دانشگاه تهران، تلفن: ۶۶۳۶۰۷۲۲

اسلام، علم، مسلمانان و فناوری

دکتر سید حسین نصر در گفتگو با دکتر مظفر اقبال ترجمه سید امیرحسین اصغری

ویراستار: لادن ذوالقدر
طراح جلد: رضا گنجی
حروف نگار: کالی پدج
حروف نگاری، چاپ و صحافی: مؤسسه اطلاعات
چاپ اول: ۱۳۹۰
شمارگان: ۲۱۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۳-۸۵۴-۳ ISBN: 978-964-423-854-3

Printed in Iran همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۷	مقدمه مترجم
۱۱	پیشگفتار
۱۳	پیشینه موضوع (مظفر اقبال)
۳۵	پرسش از منشأ هستی (سیدحسین نصر)
۳۵	هستی، چنانچه موضوع کاوش علمی
۴۷	هستی‌شناسی فلسفی اسلامی
۴۹	تباین میان دیدگاه‌های هستی‌شناختی اسلامی و غربی
۵۳	هستی چون موضوع تحقیق علمی
۵۷	اسلام، علم و مسلمانان
۸۹	اسلام، مسلمانان و فناوری مدرن
۱۱۵	بحرانهای زیست محیطی
۱۴۳	پرسش از ریشه‌های حیات
۱۶۹	سخنرانی اصلی: جهان‌بینی اسلامی و علم مدرن (سیدحسین نصر)
۱۷۱	نقد علم مدرن

- ۱۷۸ پیرامون جذابیت علم مدرن غربی
- ۱۸۱ مراحل آفرینش علم اصیل اسلامی
- ۱۹۰ کلامی در باب فناوری
- ۱۹۳ توضیح واپسین
- ۱۹۵ برای مطالعه بیشتر

www.ketab.ir

مقدمه مترجم

این کتاب تلاشی است برای شناخت از خویش و زمانه و آنچه همه با آن مواجهیم. شبکه‌ای از فناوریها و دانشهایی که ما را در میانه خود محاصره کرده‌اند و مسلمات و مفروضات خود را هر روز و هر ساعت در قامتی نوین به ما عرضه می‌کنند. در حدیثی شریف آمده است: «العالم بزمانه لا تهجم علیه اللوابس» که مراد آن است انسان آگاه به زمانه، در بحرانه‌های آن فرو نمی‌رود. اکنون پرسش این است که ما تا چه اندازه زمانه خود را می‌شناسیم و این شناخت تا چه اندازه ما را از فرو افتادن به لوابس نجات داده است؟ و آیا اساساً احساسی از فرورفتن در بحرانی داریم یا نه؟ آیا همه چیز به خوبی پیش می‌رود یا حوادثی در محیط زیست، اخلاقیات، معماری، باورها و... ما در حال رخداد است؟ ما به عنوان مسلمان چگونه تغییراتی را نسبت به نسلهای پیش از خود داشته‌ایم؟ مبنای این تغییرات چه بوده است؟ آیا جهت و هدف آن تغییرات، با جهت و هدف کلی قواعد دینی‌مان یکسان بوده است؟

ما مسلمانان در فضایی زندگی می‌کنیم که آکنده از پیامدهای علم و فناوری مدرن است. از طرف دیگر خودمان هم دارای فرهنگ، باور و دین خاصی هستیم. در یکی دو سده گذشته تبیین این موضوع که نوع مواجهه نظام معرفتی و هستی‌شناسی دینی ما با آنچه از علم و فناوری مدرن بر ما وارد شده چگونه است، به شیوه‌های مختلف صورت گرفته و از تطابق کامل تا تضاد کامل سخن گفته شده است. اما آنچه در این کتاب مهم می‌نماید، این است که دو نماینده از دو کشور با سابقه تمدنی و فرهنگی اسلامی که اتفاقاً هر دو در خارج از کشور خود می‌زیند و در سطوح بالای دانشگاهی و سستی هم تحصیل کرده و از طرف دیگر تأملاتی جدی هم نسبت به سپهر معرفتی اسلامی خود داشته‌اند، در برابر هم نشسته‌اند تا به واکاوی علمی، فلسفی و دینی مواجهه اسلام و جوامع اسلامی با علم و فناوری مدرن بپردازند. این واکاوی، حوزه‌های مهم و تأثیرگذاری از علم محض مانند فیزیک، زیست‌شناسی و نیز معماری و هنر و فلسفه و هستی‌شناسی را در برمی‌گیرد و از بحرانهایی که با پذیرش بی‌چون و چرای آنها در جوامع بشری و اسلامی پدید آمده، پرده برمی‌دارد. در نهایت نیز راه‌حل و پیشنهادهای نگرش سنت‌گرا (به مفهوم خاص جریان سنت‌گرا) به این بحرانا داده می‌شود.

نگارنده بر آن است که تأمل همه اندیشمندان مسلمان به‌ویژه دانشجویان علوم مدرن در این کتاب شایسته است؛ چرا که مانع از تک‌صدایی علمی می‌شود و راه را برای تأملات و ایجاد فضاهای جدید نظری و عملی می‌گشاید.

در سال ۲۰۰۱ وقتی که نخستین گفتگوی این کتاب در فصلنامه

اسلام و علم^۱ منتشر شده بود، دوست بزرگوارم جناب آقای دکتر مظفر اقبال آن را در اختیارم قرار داد و در همان دیدار، سخن از ترجمه آن رفت که چندی بعد انجام شد و در برخی مجلات تخصصی فلسفه و عرفان منتشر گردید. پس از آن و با آماده شدن کتاب، نظر ایشان بر تکمیل کار ترجمه بود که این جانب نیز نظر به اهمیت موضوعات مورد بحث شادمانه از آن استقبال کردم. حتی در جلسه‌ای با حضور دکتر نصر در استانبول سخن از آن رفت و ایشان تأکید کردند که نظر به نقدهای صریح منظوری در گفتارها، اثر در میان خوانندگان غربی هم واکنشهای زیادی داشته است و دست آخر از ترجمه فارسی آن هم استقبال نمودند.

امیدوارم که ترجمه این اثر بتواند نقشی در «شناخت» ما از زمانه خویش ایفا کند تا بحرانیها ما را در هم نیچند و درخت معرفت ما بیش از پیش، «ز آنچه خود داشت» برخوردار شود.

سید امیر حسین اصغری

تیرماه ۱۳۹۰

پیشگفتار

این کتاب شامل سه بخش مجزا است که با هم ارتباط درونی دارند و به تبیین ابعاد ارتباط میان اسلام، علم، مسلمانان و فناوری می‌پردازد. فصل نخست، شامل دو بخش است که زمینه را برای چهار مباحثه بعدی آماده می‌کند. مظفر اقبال در «پیشینه بحث» پیش زمینه‌های این مباحثات را آشکار می‌نماید و آنها را در متن گفتمان گسترده‌تری از اسلام و علم قرار می‌دهد. «هستی، موضوع کاوش علمی» در دیدگاه سیدحسین نصر، بیانگر ابعاد متنوع ارتباط میان خدا، هستی و انسان است و شاکله نظری مباحثاتی را که در فصل دوم آمده‌اند، تشریح می‌کند.

فصل دوم شامل چهار مباحثه مصاحبه‌گونه میان سیدحسین نصر و مظفر اقبال است که نخست در مجله اسلام و علم منتشر شده است. این مباحثات پیرامون مسائل مختلفی است از جمله ارتباط میان اسلام و علم، گرایش مسلمانان به علم و فناوری مدرن، تفاوت‌های دانش موجود در تمدن اسلامی با علم در دوران و ساحت مدرنیسم، نظرگاه اسلام بر ریشه‌های

زیستی و تأثیر علم و فناوری مدرن بر تفکر و تمدن اسلامی.

فصل سوم، یعنی «جهان بینی اسلامی و علم مدرن» متن سخنرانی سید حسین نصر، در همایش بین المللی «علم در نظام اسلامی در قرن بیست و یکم» است که در مارس ۱۹۹۵ در پاکستان برگزار شد و این سخنرانی اصلی آن همایش بود. در همین همایش بود که دو محقق برای نخستین بار همکاری های معنوی، عقلانی و ذوقی را برای یک عمر آغاز نمودند.

کتابی با ماهیتی این چنین، طبیعتاً در تبیین مطالب اصلی، از تکرار برخی مسائل گریزی ندارد. این تکرار البته از جنبه های گوناگون میدان بحث را باز می کند و به غنای گفتگو کمک می نماید. کتاب همچنین از حیث روش به دلیل وجود مقالات تحقیقی، مباحثات و یک سخنرانی اصلی که تبدیل به یک فصل شده، ناهمگن است. با وجود این، همین امر موجب دسترسی خوانندگان بیشتری به کتاب می شود.

www.keapdf.ir